

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Αριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/68

Έν Καισαριανῇ τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου 2025

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 310η

**Θέμα : «Οἱ θεμελιώδεις ἀρχές
τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Πολιτεύματος»**

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους

Πρεσβυτέρους

τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους

τόν Ἱερολογιώτατο Διάκονο

καί τίς Ὁσιώτατες Μοναχές

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Ἡ ἄγνοια καί ἡ τύρβη τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν ἔχει συντελέσει σέ πολλούς νά ἀτονίσουν τίς βασικές ἀρχές τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐχοντες ὁδηγό τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θά ἀναφερθοῦμε σ' αὐτές γιά νά βοηθηθοῦμε στήν κατανόηση τῆς πνευματικῆς κατάστασης τῆς Ἐκκλησίας. Τò πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας σχηματίζεται στήν βάση ὀρισμένων βασικῶν ἀρχῶν, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν τήν ὁργανωτική ἔκφραση τῆς βαθύτερης οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας ὡς θείου καί ἀνθρωπίνου καθιδρύματος. Ἀπό τόν θεῖο Χρυσόστομο ἀναπτύσσονται στήν περί Ἐκκλησίας διδασκαλία του οἱ ἐξῆς κυρίως θεμελιώδεις ἀρχές τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος.

1. Ἡ ἀρχή τῆς ἱεραρχικῆς ὁργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ὁργάνωση τῆς Ἐκκλησίας συντελέσθηκε κατὰ τίς θεμελιώδεις αὐτῆς γραμμές ἀπό τόν Ἰδιο τόν Κύριο, ὁ ὁποῖος μετὰ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατευθύνει καί κυβερνᾷ τήν Ἐκκλησία διὰ μέσου τῆς ἱεραρχίας στήν Ἐκκλησία. Ἡ θεοσύστατος ἱεραρχία ἀποτελοῦσα τὸν σπουδαιότερο θεσμὸ στὸν ἐκκλησιαστικὸ ὁργανισμό διορίζει καί χαρακτηρίζει τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἱεραρχικό.

Ἡ μεγίστη σπουδαιότητα καί σημασία τῆς ἱεραρχικῆς ὁργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας συνίσταται στὸ ὅτι τήν Ἐκκλησία καὶ ὡς ὁρατὸν καθίδρυμα δέν διαμορφώνει καθόλου ἡ βούληση τῶν πιστῶν, ἀλλὰ βασικῶς καὶ κυρίως ἡ βούληση τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ διὰ μέσου τῆς ἱεραρχίας καὶ ὅπως ἐφαρμόζεται ὡς ἐντολοδόχος τοῦ Θεοῦ¹ τηροῦσα πιστῶς καὶ μετὰ πάσης προσοχῆς τὸ τεθειμένο θεῖο δίκαιο στήν Ἐκκλησία, μέ τὸ ὁποῖο ἀκριβῶς ἐκφράζεται ἡ βούληση τοῦ Θεοῦ.

¹ Πρβλ. Ἐβρ. ὁμιλ. 4, 6. Πρβλ. Α' Κορ. ὁμιλ. 8, 1. ΠΓ. 61,69.

Ἡ ἱεραρχία σύμφωνα μ' αὐτά πού καταστάθηκε ἀπό Θεοῦ στήν Ἐκκλησία συνεχίζει ὡς ἀπεσταλμένη τοῦ Κυρίου τὸ ἔργο Αὐτοῦ.

Ἀποτέλεσμα τῆς καθιερώσεως στήν Ἐκκλησία τοῦ θεσμοῦ τῆς ἱεραρχίας εἶναι ἡ διάκριση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας στίς δύο κυρίως τάξεις τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀπό τοὺς ὁποίους οἱ κληρικοὶ εἶναι ἡ τάξη τῶν ἀφιερωμένων στήν ἀποκλειστική διακονία τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Τοὺς δὲ λαϊκοὺς χαρακτηρίζει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὡς «βιωτικούς»², «ιδιώτας»³ «ἀρχομένους»⁴.

Εἰδοποιὸς διαφορὰ κλήρου καὶ λαοῦ εἶναι ἡ «χειροτονία», δηλαδή «ἡ θεοσύστατος τελετή».⁵ Ἡ διὰ τῆς χειροτονίας μεταδιδόμενη χάρη εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ ἱερατικοῦ λειτουργήματος. Τὸν ἀξίως προσερχόμενο στήν ἱερωσύνη χειροτονεῖ αὐτὸς ὁ Θεός. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος μιλώντας γιὰ τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης, δηλαδή τοῦ ἐπισκόπου, πρεσβυτέρου καὶ διακόνου⁶ διαπιστώνει, ὅτι «οὐ πολὺ τὸ μέσον αὐτῶν (δηλ. τῶν πρεσβυτέρων) καὶ τῶν ἐπισκόπων».⁷ Ἀλλὰ ἀκριβῶς ἡ διαφορὰ αὐτή ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ «χειροτονεῖν» καθιστᾷ τὸν Ἐπίσκοπο τὸ ὄργανο μέ τό ὁποῖο μεταδίδεται ἡ ἐξουσία στήν Ἐκκλησία καὶ συνεπῶς προσδίδει σ' αὐτό ὅλως ἐξέχουσα θέση στὸν ἐκκλησιαστικό ὀργανισμό. Ἡ διὰ τῆς χειροτονίας παρεχομένη ἐξουσία εἶναι πλήρης στὸν ἐπισκοπικό βαθμό καὶ προσδίδει στήν ἐκκλησιαστική ἱεραρχία τὸ δικαίωμα, ὅπως μέ αὐθεντία ἐκπληρώνει τὴ διακονία της, δηλαδή τὴν

² Ρωμ. ὁμιλ. 23, 1. PG 60, 615.

³ Ψαλμ. 113, 4. PG 55, 311.

⁴ Α' Θεσ. ὁμιλ. 10, PG 62, 455.

⁵ Χρ. Ἀνδρούτσου, Δογματική, σελ. 389.

⁶ Στὴν πρωτογενή Ἐκκλησία, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, λόγῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος πνεύματος τῆς ταπεινότητος καὶ διακονούσης ἀγάπης, οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς ἔφερον ἀδιακρίτως καὶ τὸν τίτλο τοῦ διακόνου.

⁷ Α' Τιμ. ὁμιλ. 11, 1 PG 62, 553. Περὶ δὲ τῶν διακόνων λέγει αὐτόθι, ὅτι δὲν εἶναι μὲν τῆς αὐτῆς ἀξίας μετὰ τῶν ἐπισκόπων «ἀλλ' ὁμως ὁμοίως ἀνεπίληπτοι, ὁμοίως ἀγνοὶ ὀφείλουσιν εἶναι».

τέλεση τῶν μυστηρίων, τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου καὶ γενικά τὴν διακυβέρνηση τῆς Ἐκκλησίας.

α) Ἡ ἱεραρχία μέ τὴν συνεργία καὶ τῶν λοιπῶν πιστῶν εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν οἰκονόμος τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ τόσον μέ τὴν τελεσιουργία αὐτῶν, ὅσον καὶ μέ τὴν μετάδοσή τους στοὺς πιστούς. Ὅχι μόνον δὲ ἡ τελεσιουργία, ἀλλὰ καὶ γενικά ἡ μετάδοση καὶ διοίκηση τῶν μυστηρίων εἶναι δικαίωμα τῆς ἱεραρχίας καὶ καθῆκον αὐτῆς.

β) Ἡ διακονία τοῦ θείου λόγου ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τίς σπουδαιότερες διακονίες τῆς ἱεραρχίας.⁸

γ) Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία τοῦ «δεσμεῖν καὶ λύειν». Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος θεωρεῖ ὡς κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικὸ ἀλλὰ καὶ ἀπαραίτητο συστατικὸ κάθε ἀληθινῆς καὶ πραγματικῆς ἀρχῆς τὸ δικαίωμα τῶν φορέων αὐτῆς πρὸς ἀπονομὴ τοῦ δικαίου καὶ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων.⁹

δ) Τέλος, στὴν ἱεραρχία ἀνήκει τὸ καθῆκον γενικά τῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἐκκλησίας.¹⁰

Κατὰ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ὑψίστης διακονίας αὐτῆς, ἡ ἱεραρχία ἐνεργεῖ ὡς ἐντολοδόχος τοῦ Θεοῦ.¹¹ Διὰ τῶν ἱερέων ἐνεργεῖ ἡ ἴδια ἡ Ἁγία Τριάδα ἀνεξαρτήτως τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς ἀμαρτωλότητος τοῦ χρησιμοποιουμένου προσώπου.¹² Ἡ ἱερωσύνη, ἀποτελεῖ τὸν πολύτιμο θεσμό, τὸν ὁποῖον ἐξ ἀγάπης ὁ Θεὸς ἔδωσε στὴν Ἐκκλησία¹³ πρὸς συγκράτηση τῆς ἐνότητος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας μέ τὴν μετάδοση σ' αὐτὸ τῆς θείας χάριτος πού συνενώνει τοὺς πιστοὺς μεταξύ

⁸ Α' Κορ. ὁμιλ. 3, 3. PG 61,26. Πρβλ. Πρὸς τε Ἰουδαίους καὶ Ἑλληνας...4, PG 48, 820.

⁹ Εἰς τὴν Ἀνάληψιν ...λογ. 2,4.PG ,777 ἐξ.

¹⁰ Πράξ. Ἀποστ. ὁμιλ. 44, 2. PG. 60, 310. Πρβλ. Εἰς τὴν ἀσάφειαν... 2, 5. PG. 56, 182.

¹¹ Κολ. ὁμιλ. 3, 5. PG 62, 324.

¹² Β' Τιμ. ὁμιλ. 2, 3. PG 62, 610.

¹³ Πρβλ. Φιλ. 4, 4. PG 62, 210.

τους καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ.¹⁴ Εἶναι τόσο σημαντικὸς ὁ θεσμὸς τῆς ιερωσύνης γιὰ τὴν καθόλου συγκρότηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ, ὥστε δίκαια ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν περιφρούρηση αὐτῆς, σὰν νὰ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἴδια τὴν χριστιανικὴ πίστη.¹⁵ Μὲ σφοδρότητα ἀπορρίπτει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τὴν γνώμη, κατὰ τὴν ὁποία ἡ καθιερωθεῖσα γενικὴ ιερωσύνη μὲ τὸ Βάπτισμα τῶν πιστῶν εἶναι ἡ ἴδια πρὸς τὴν εἰδικὴ ιερωσύνη καὶ συνεπῶς δίνει τὸ δικαίωμα στὸν κάθε πιστὸ νὰ ἐκπληρώνει καὶ ἐκεῖνες, οἱ ὁποῖες ἀνήκουν ἀποκλειστικῶς στὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἱεραρχίας.¹⁶

Ἡ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν στὴν συνεχιζόμενη καὶ ἐκπληρούμενη τριπλὴ διακονία τοῦ Κυρίου στὴν Ἐκκλησία δὲν ἔχει καθόλου τὴν ἔννοια, ὅτι μὲ αὐτὴ ἀποκτήθηκε ἀπὸ αὐτόν (δηλ. τὸν λαϊκὸ) καὶ ἡ εἰδικὴ ιερωσύνη. Αὐτὴ εἶναι σαφῶς διακεκριμένη τῆς γενικῆς ιερωσύνης καὶ μπορεῖ μόνον μὲ τὴν χειροτονία νὰ μεταδοθεῖ.¹⁷

2. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ κύρια διάκριση τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή σέ κληρικούς καὶ λαϊκοὺς δὲν ἔχει καθόλου τὴν ἔννοια τῆς διαιρέσεως ἢ καὶ ἀντιθέσεως μεταξὺ τῶν πιστῶν, οὔτε πολὺ περισσότερο τὴ διαμόρφωση προνομιούχων τάξεων (μὲ τὴν ἔννοια περισσοτέρων δικαιωμάτων καὶ λιγώτερων ὑποχρεώσεων) ἢ πιστῶν διαφόρου ποιότητος ἢ ἀξίας.¹⁸ Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος διδάσκει, ὅτι ἡ προελθοῦσα ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἀνωμαλία τῆς διακρίσεως τῶν ἀνθρώπων σέ ἀνώτερους καὶ κατώτερους, δούλους καὶ

¹⁴ Εἰς τὸ ρητόν «Εἶδον τὸν Κύριον ...» ὁμιλ. 5, 1. PG 56, 131.

¹⁵ Ἐφεσ. ὁμιλ. 11,5. PG 62, 86.

¹⁶ Αὐτόθι.

¹⁷ Εἰς Θεσ. ὁμιλ. 10, 1. PG 62, 455 ἐξ.

¹⁸ Πρβλ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Τὸ Κανονικὸν Δίκαιον... ἐνθ' ἀν. σελ. 9 ἐξ.

ἐλευθέρους, ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους κατ' οὐσίαν κατηργήθηκε στήν Ἐκκλησία¹⁹ πολὺ περισσότερο δικαιούται τοῦ τίτλου αὐτοῦ ὁ νέος λαὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰσραὴλ τῆς χάριτος.²⁰

Μέ τό μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος μετέχει ὁ πιστὸς τοῦ τριπλοῦ ἀξιώματος τοῦ Κυρίου.²¹ Βεβαίως ἡ συμμετοχὴ αὐτὴ δὲν δίνει, στὸν λαϊκὸ καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ ιερέως μέ τὴν ἔννοια τῆς εἰδικῆς ιερωσύνης.

Ὅλοι οἱ πιστοὶ, κληρὸς καὶ λαὸς μετέχουν τοῦ ἰδίου Πνεύματος.²² Ἔτσι καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀποκαλεῖ τοὺς πιστοὺς «*πλήρωμα ἱερατικόν*».²³ Ὅλοι γενικῶς οἱ πιστοὶ ἀνεξαρτήτως φυλῆς, καταγωγῆς, φύλου, κοινωνικῆς τάξεως καὶ ἡλικίας ἀνυψώθηκαν στὴν θέση τῶν τέκνων τοῦ οὐρανίου Πατρὸς ἀποκτώντας μεταξὺ τους ἰσοτιμία.²⁴

Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ σπουδαιότερη στήν Ἐκκλησία διάκριση σέ κληρὸ καὶ λαὸ καθόλου δὲν ἀναιρεῖ τὴν θεμελιώδη αὐτὴ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος ὅλων τῶν πιστῶν καὶ δὲν εἰσάγει οὐσιαστικὴ διαφορὰ.²⁵

Παρὰ τὴν σπουδαιότητά του συνεπῶς καὶ τὸ ἀπολύτως ἀπαραίτητο ὁ Θεσμός τῆς ιερωσύνης δημιουργεῖ ἐξωτερικὲς μόνον διακρίσεις μὴ θίγοντας τὴν θεμελιώδη ἀρχὴ τῆς ἰσότητος τῶν πιστῶν.²⁶ Ὅλοι οἱ πιστοὶ στήν Ἐκκλησία κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα συμμετοχῆς στίς κυριώτερες δωρεές τῆς ἀπολυτρώσεως ἐν Χριστῷ.²⁷

¹⁹Ψαλμ. 113, 5 PG 55, 311..

²⁰Β' Κορ. ὁμιλ. 18, 3. PG 61, 527. Πρβλ. Β' Θεσ. ὁμιλ. 4, 3. PG 62, 489 ἐξ.

²¹ Β' Κορ. ὁμιλ. 3, 7. PG 61, 417 ἐξ. Πρβλ. Β' Κορ. ὁμιλ. 20, 3. PG 61, 539 ἐξ. Πρὸς τοὺς τὰς συνάξεις καταλιμπάνοντας..., λόγ. 4, 5. PG 54, 667.

²² Α' Κορ. ὁμιλ. 29, 3 PG 61, 244.

²³ Πρβλ. Φιλ. ὁμιλ. 3, 4. PG 62, 204 Πρβλ. Π. Μπρατσιώτου, Περὶ τὸ «Βασίλειον ἱεράτευμα» (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» ἔτος ΛΗ΄, τομ. 440 - 441 ἀ - β), Θεσσαλονίκη 1955, σελ. 9.

²⁴Ἰωάν. ὁμιλ. 10, 2. PG 59, 75.

²⁵ Εἰς τὴν Ἀνάληψιν ...λογ. 2, 12. PG 52, 784.

²⁶ Ἐφεσ. ὁμιλ. 11, 1. PG 62, 81.

²⁷ Β' Θεσ. ὁμιλ. 4, 4 PG 62, 492.

Ἐξ ἄλλου ὁμοίως ὅλοι οἱ πιστοὶ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ὑπόκεινται στὸν ἴδιο νόμο τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνεπῶς ὑπέχουν τίς ἴδιες βασικὲς ὑποχρεώσεις.²⁸ Ἐὰν οἱ ἱερεῖς ὑπερτεροῦν τῶν λαϊκῶν ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἀσκουμένου λειτουργήματος ἀπ' αὐτούς, ἡ διάκριση αὐτὴ ἐξισοῦται μὲ τίς μεγαλύτερες ὑποχρεώσεις στίς ὁποῖες ὑπόκεινται.²⁹ Ἔτσι, ὅπως παρατηρεῖ χαρακτηριστικὰ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος δὲν ἔχουν σημασία γιὰ τὴν οὐσιαστικὴ τοποθέτηση καθενὸς πιστοῦ οἱ ἐξωτερικὲς διακρίσεις, ἀλλὰ ἡ συνεπὴς ἢ μὴ ἐκπλήρωση ἀπὸ τὸν καθένα τῆς ἀποστολῆς του.³⁰

Οἱ διακρίσεις στὴν Ἐκκλησία δὲν ἔχουν σκοπὸ νὰ καταργήσουν τὴν ἰσότητα τῶν πιστῶν ἀπὸ τὸ Βάπτισμα ἀλλὰ ἀντιθέτως ὁ ὕψιστος σκοπός, στὸν ὁποῖο ἀποβλέπουν εἶναι ἡ ἐ ν ἰ σ χ υ σ ῆ τ ῆ ς ἐ ν ὀ τ η τ ο ς τῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ παραθεώρηση τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐνότητος ἀπὸ αὐτοὺς ἐκπληρουμένων λειτουργημάτων, ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τοὺς κυριώτερους λόγους διαταραχῆς τῆς ἀρμονίας στὴν Ἐκκλησία. Μὲ ἰδιαίτερη δριμύτητα καταφέρεται ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐναντίον ὁποιασδήποτε τάσεως στὴν Ἐκκλησία μὲ τὴν ὁποία ἀποσκοπεῖται ἡ μεταβολὴ τῆς διακρίσεως κλήρου καὶ λαοῦ σέ οὐσιαστικὴ ἀνισότητα.

Σύμφωνα μὲ αὐτὰ ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ἰσότητος ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας συνίσταται στὴν ἰσότητα ἀπέναντι στοὺς νόμους οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλουν σέ ὅλους τίς ἴδιες βασικὲς ὑποχρεώσεις καὶ ἀπονέμουν τὰ ἴδια βασικὰ δικαιώματα. Οἱ διακρίσεις στὴν Ἐκκλησία ὑφίστανται ἀκριβῶς πρὸς ἐπίτευξη τῆς ἐνότητος τῶν μελῶν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας

²⁸ Εἰς «ὅτι ἐπικίνδυνον καὶ τοῖς λέγουσιν ...», 1 PG 50, 654.

²⁹ Ματθ. ὁμιλ. 26, 6 PG 57, 341.

³⁰ Εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστ. Παῦλον, λόγ. 7. PG 50, 511. Πρβλ. εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων 2, 8. PG 51, 82.

καὶ καθόλου στὴ διαίρεση ἢ ἀντίθεσή τους. Ἐὰν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς συγκατέβηκε στὴν ἀσθένειά μας καὶ κατέστησε ἀδελφούς τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνδέθηκε μαζί τους ἀδιάσπαστα θ' ἀποτελέσει μέγιστη διαστροφή ἢ προσπάθεια ἀπὸ τοὺς θνητούς ἀνθρώπους μιᾶς δημιουργίας ποιοτικῆς διακρίσεως³¹ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.³²

3. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐνεργῆς συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν στὴν διακυβέρνηση τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς συμμετοχῆς ὅλων στὴν τριπλῇ διακονία τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ συμμετοχὴ καὶ τῶν λαϊκῶν στὴν διακυβέρνηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴν διαμόρφωση γενικά τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου. Ἐὰν γιὰ τὴν κανονικὴ λειτουργία κάθε ζῶντος ὀργανισμοῦ εἶναι ἀνάγκη τὰ μέλη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὐτό ἀποτελεῖται, νὰ ἐκπληρώνουν τὸ λειτούργημα, ὅπως σέ κάθε ἓνα προσιδιάζει, πολὺ περισσότερο ἰσχύει αὐτό γιὰ τὴν Ἐκκλησία,³³ ἡ ὁποία δὲν εἶναι συνηθισμένη κοινωνία ἀνθρώπων, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τό θεῖο δίκαιο συντεταγμένο μυστικὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ κατόπιν κλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ «*λαὸς τοῦ Θεοῦ*», τὸ «*ἐκλεκτὸν γένος καὶ βασιλεῖον ἱεράτευμα*», τὸ «*ἅγιον ἔθνος*» καὶ ὁ «*λαὸς εἰς περιποίησιν*», ἡ κληρονομία τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποία καλοῦνται οἱ ἐπὶ γῆς ποιμένες, ὅπως ποιμαίνουν αὐτή.³⁴ Ὅλοι οἱ πιστοὶ καλοῦνται νὰ φροντίζουν γιὰ τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.³⁵ Στὴν

³¹ Πρβλ. Ἐφεσ. ὁμιλ. 8, 1. PG 62, 55· Πρβλ. εἰς Ψαλμ. 113, 1 - 2. PG 55, 306.

³² Ἰωάν. ὁμιλ. 71,1 PG 59, 385 ἐξ.

³³ Ἐφεσ. ὁμιλ. 10, 1. PG 67, 75. Πρβλ. Ἐφεσ. ὁμιλ. 3, 2. 62, 26.

³⁴ Πρβλ. Π. Τρεμπέλα. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ἐπισκόπων. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 1954 - 1955, Ἀθῆναι 1955, σελ. 7 ἐξ.

³⁵ Αὐτόθι.

συμμετοχή αυτή διαβλέπει ὁ ἱερός Χρυσόστομος τὴν ἀσφάλεια καὶ τὴν ἐγγύηση τῆς ὁμαλῆς ἐξελίξεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου.³⁶ Τῇ μεγάλῃ σημασίᾳ γιὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸ βίον ἀρχὴ τῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν στὴν διαμόρφωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου καθιέρωσαν οἱ ἴδιοι οἱ ἀπόστολοι.³⁷ Καταφέρεται μέ ζωηρές ἐκφράσεις ἐναντίον κάθε ἀπολυταρχικῆς καὶ μονομεροῦς καὶ ἀποκλειστικῆς ἀπὸ τὴν ἱεραρχία διακυβερνήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο ἀντιστρατεύεται πρὸς αὐτὴ τὴν φύση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας πού εἶναι πνευματική.³⁸ Ὡς ἰδεῶδες πρότυπο τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἀναφέρει ὁ ἱερός Χρυσόστομος τὴν συμπεριφορὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐκλογή τοῦ Μαθθαία κάλεσε σὲ συνεργασία τὸ «κοινόν» τῆς Ἐκκλησίας.³⁹

Μόνον μέ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν συνεργασία κλήρου καὶ λαοῦ ἐπιτυγχάνεται ἡ πλήρης καὶ τέλεια λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἡ συμπαράσταση τῶν λαϊκῶν στὴ διοίκηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων πρέπει νὰ τυγχάνει κάθε σεβασμοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ διοικοῦντος κλήρου.⁴⁰ Ἡ ὅλη διαμόρφωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ ἀπαιτεῖ τὴν συνεργασία ὅλων τῶν μελῶν.⁴¹ Νά, γιατί ἐξαίρεται στή διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἡ σπουδαιότητα τοῦ «κοινοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν», ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ὑφίσταται ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὀργανισμός. Ἡ ἀναφορὰ τῆς ἱεραρχίας καὶ τῶν πιστῶν ἀπὸ κοινοῦ ἐν πνεύματι ἐνότητας καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ὑπέρτατη ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ἀγία Τριάδα ἐπισύρει πλούσια τὴν εὐλογία καὶ προσδίδει στὴν Ἐκκλησία τὸν ἀληθῆ

³⁶ Αὐτόθι

³⁷ Αὐτόθι

³⁸ Τίτον ὁμιλ. 2,2. PG 62, 672.

³⁹ Αὐτόθι.

⁴⁰ Πρβλ. Β' Κορ. ὁμιλ. 18, 3. PG 61, 528.

⁴¹ Πράξ. Ἀποστ. ὁμιλ. 37, 3. PG 60, 266.

χαρακτήρα αὐτῆς.⁴² Ἡ δύναμη τῆς συνόδου τῶν πιστῶν, δηλαδή τοῦ συνόλου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, κλήρου καὶ λαοῦ, εἶναι πάρα πολύ μεγάλη,⁴³ πού ἐκδηλώνεται καὶ στό ἴδιο τὸ κατ' ἐξοχὴν ἱερατικὸ λειτούργημα τῆς μεσιτεύσεως τοῦ ἱερέως γιὰ τοὺς πιστοὺς παρὰ τῷ Θεῷ.⁴⁴

Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω μεγάλη σπουδαιότητα τοῦ «κοινοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν», στήν διοργάνωση τῆς Ἐκκλησίας ἐξαίρεται ἀκόμη περισσότερο μέ τόν καθορισμό τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, δηλαδή τῆς ὁμόφωνης γνώμης κλήρου καὶ λαοῦ, ὡς τῆς ὑπέρτατης ἀρχῆς τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας.⁴⁵ Πράγματι δὲ στήν διδασκαλία τοῦ θείου Χρυσοστόμου, εὐρίσκονται οἱ βασικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν θεμελίωση τῆς διδασκαλίας περὶ ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως. Ἔτσι, ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀναφερόμενος στίς ἀποφάσεις τῆς Ἀ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τονίζει, ὅτι οἱ ὡς ἄνω ἀποφάσεις προσέλαβαν ἰδιαίτερο κύρος ἀπὸ τὴν ὁμόφωνη ἀποδοχὴ τους ἀπὸ ὅλους τοὺς πιστοὺς.⁴⁶

Εἰδικώτερα ἡ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν στήν διαμόρφωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου ἀπὸ τίς ἐξυπακουόμενες προϋποθέσεις, πρῶτα τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀρμοδιότητος καὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἱεραρχίας, ἡ ὁποία εἶναι ὁ κύριος φορέας τῶν λειτουργημάτων στήν Ἐκκλησία, καί ἔπειτα τοῦ βοηθητικοῦ χαρακτήρα τῆς συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν θὰ μπορούσε νὰ συνοψισθεῖ σύμφωνα μέ τὴ διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου στὰ ἑξῆς:

α) Στὸ διδακτικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος θεωρεῖ τοὺς λαϊκοὺς πολῦτιμους καὶ ἀπαραίτητους συνεργάτες τοῦ κλήρου πρὸς

⁴² Πράξ. Ἀποστ. ὁμιλ. 37, 3. PG 60, 266.

⁴³ Πρβλ. Β' Κορ. ὁμιλ. 1,8, 3. PG 61, 527.

⁴⁴ Β' Θεσ. ὁμιλ. 5, ἀ. PG 62, 491. Πρβλ. εἰς τὴν ἀσάφειαν τῆς Παλαιᾶς... ὁμιλ. 2, 5. PG 56, 182.

⁴⁵ Πρβλ. γενικῶς περὶ τῆς «Συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας», τὴν ἐργασία τοῦ Καθηγητοῦ Ἀμιλ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας, ἐν Ἀθήναις 1954.

⁴⁶ Κατὰ Ἰουδαίων, λόγ. 3, 3. PG 48, 865. Πρβλ. Γενναδίου, ἐνθ' ἀν. σελ. 10. Τὸ ἐπικρατοῦν στήν Ἐκκλησίᾳ Πνεῦμα ἐνότητος καὶ συνεργασίας προσδιορίζει καὶ τὴν μορφή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος ὡς πολυαρχικοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος.

διάδοση τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας.⁴⁷ Ἡ παραμέληση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ ἀποτελεῖ βαρύτατο ἁμάρτημα γι' αὐτό καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος θεωρεῖ αὐτόν πού παραμελεῖ τὸ καθῆκον τῆς διαφωτίσεως τῶν ἄλλων ἀδελφῶν καὶ περισσότερο τῶν παραπλανηθέντων ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς, ὡς ἐχθρὸ τῆς Ἐκκλησίας.⁴⁸

Εἶναι ὅχι μόνο δικαίωμα, ἀλλὰ καθῆκον καὶ τῶν λαϊκῶν ἡ διαφώτιση τοῦ πλησίον, εἶναι πνευματικὴ ὑπηρεσία⁴⁹, τὴν ὁποία ὀφείλει νὰ ἐκπληρώνει ὁ πιστός.⁵⁰ Ἐὰν οἱ ἱερεῖς εἶναι κυρίως ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν πνευματικὴ πρόοδο τῶν συνδεδεμένων μετὰ τῆς Ἐκκλησίας πιστῶν, οἱ λαϊκοὶ ἔχουν ὡς ἀποστολὴ νὰ συντελέσουν στὸ νὰ συνδεθοῦν ἀκριβῶς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας οἱ εὐρισκόμενοι μακριὰ ἀπὸ αὐτήν.⁵¹ Γενικά ἄνευ τῆς συμπαραστάσεως καὶ τῆς συμμετοχῆς στὴ διακονία τοῦ θείου λόγου στὴν Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς εἶναι ἀδύνατη ἡ πλήρης καὶ τελεία ἐκπλήρωση αὐτῆς.⁵²

β) Ἡ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν στὸ ἀγιαστικὸ καὶ λατρευτικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἔντονα ἀναπτύσσει τὴν ἐξέχουσα καὶ ἰδιάζουσα θέση τὴν ὁποία ὁ κληρὸς κατέχει στὸ ἀγιαστικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκριβῶς στὸ ἔργο αὐτό βρίσκεται ἡ κατ' ἐξοχὴν πραγματοποιουμένη ἐνότητα τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ. Ἡ συμμετοχὴ καὶ συμπαράσταση τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου στὸ ἀγιαστικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας θεωρεῖται ἀπ' αὐτόν ἀπαραίτητη.⁵³

⁴⁷ Ἑβρ. ὁμιλ. 30, 2 PG 63, 210 ἐξ.

⁴⁸ Πρβλ. Πρὸς τοὺς μὴ ἀπαντήσαντας... 1. PG 51, 173»

⁴⁹ Πρβλ. Πρὸς τοὺς μὴ ἀπαντήσαντας.... 3. PG 51, 176·

⁵⁰ Εἰς τοὺς Ψαλμοὺς 49, 8 PG 55, 254.

⁵¹ Πρὸς τοὺς ἐγκαταλείψαντας ...2. PG 51, 70 ἐξ.

⁵² Γεν. λόγ. 9, 2. PG 54, 623. Ἰδιαιτέρως τονίζεται ἀπὸ τὸν ἱερό Χρυσόστομο ἡ εὐθύνη τῶν γονέων καὶ ἰδιαίτερα τοῦ πατέρα πρὸς διδασκαλίαν καὶ διαφώτιση τῆς οἰκογένειάς του μέ τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως· Ματθ. ὁμιλ. 77, 6. PG 58, 709 ἐξ.

⁵³ Β' Κορ. ὁμιλ. 18, 3. PG 61, 527.

Ἀκριβῶς στήν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας ἐκδηλώνεται ἐξαιρετικά ἡ ἐνότητα κλήρου καὶ λαοῦ.⁵⁴

Ὁ στενώτατος σύνδεσμος καὶ ἡ ἐνότητα κλήρου καὶ λαοῦ ἐμφανίζεται καὶ κατὰ τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης, δηλαδή τῆς χειροτονίας μέ τὴν ὁποία ἀποκτᾶται ἡ ἱερατικὴ ιδιότητα καὶ στήν τελεσιουργία τοῦ ὁποίου εἶναι ἀπαραίτητη ἡ παρουσία καὶ ἡ συμπροσευχή τοῦ λαοῦ.⁵⁵

γ) Ἡ ἐκλογή τῶν ὑποψηφίων Ποιμένων ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς. Ἡ διδασκόμενη καὶ ἐπιζητούμενη συμπάρσταση τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸν ἱερό Χρυσόστομο σέ ὅλο τό ποιμαντικὸ καὶ διοικητικὸ ἔργο τῆς ἱεραρχίας βρίσκει τὸ σπουδαιότερο σημεῖο τῆς στήν ἐκλογή τῶν Ποιμένων ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος θεωρεῖ τὴν ἐκλογή τῶν Ποιμένων ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ὡς σημαντικὴ πράξη, πού ἔχει ἰδιαίτερη ἀξία γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ διοργάνωση.⁵⁶ Τὴν ἐπιμελῆ καὶ εὐσυνείδητη ἄσκηση ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖο, ὅπως εἶδαμε, ἀνάγεται στήν ἀποστολικὴ ἐποχή,⁵⁷ θεωρεῖ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ὡς ἐπιβεβλημένο καθῆκον.⁵⁸ Πάντως ἡ ἐκλογή ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς τοῦ ὑποψηφίου ἀποτελεῖ τὸ προπαρασκευαστικὸ στάδιο ἀπονομῆς τῆς ἱερατικῆς ιδιότητος, ἡ ὁποία ἀποκτᾶται μέ τὴν συμμετοχὴ τοῦ κλήρου καὶ τῶν λαϊκῶν στήν χειροτονία τοῦ ὑποψηφίου.⁵⁹

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος δὲν δίδαξε μόνο ὡς ἀναγκαία καὶ ἐπιβεβλημένη τὴν ἐνεργὴ συμμετοχὴ ὅλων τῶν πιστῶν στήν διαμόρφωση τοῦ

⁵⁴ Αὐτόθι, Πρβλ. Εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν, ὁμιλ. 1, 4. PG 50, 458·

⁵⁵ Β΄ Κορ. ὁμιλ. 18, 3. PG 61, 527. Πρβλ. Πράξ. Ἀποστ. ὁμιλ. 37, 3. PG 60, 266·

⁵⁶ Β΄ Κορ. ὁμιλ. 18, 3 PG 61, 527.

⁵⁷ Πρβλ. Πράξ. Ἀποστ. ὁμιλ. 3, 2. PG 60, 35·

⁵⁸ Εἰς Ἀ Τιμόθ. ὁμιλ. 5, 1. PG 62, 525 ἐξ.

⁵⁹ Εἰς Πράξ. ὁμιλ. 14, 3. PG 60, 115.

ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἀλλ' ὑπῆρξε καὶ ὁ ὑπέροχος ἡγέτης, ὁ ὁποῖος ἐνέπνευσε τὰ πλήθη τῶν πιστῶν καὶ μετέβαλε αὐτὰ σέ πολύτιμους συμπαραστάτες καὶ ἀγωνιστές τῆς καλῆς στρατείας. Δὲν διέβλεπε στοὺς λαϊκοὺς τοὺς ἀντιπάλους, οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ κρατηθοῦν μακριὰ ἀπὸ τὸ ὀργανωτικό μηχανισμό τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀποζητοῦσε μέ ὑπεράνθρωπες προσπάθειες νὰ ἐπιτύχει τὴν ἐνεργὴ συμμετοχὴ τους σ' αὐτόν.⁶⁰ Γιὰ τὸν ἱερό Χρυσόστομο κάθε πιστὸς εἶναι ὑπεύθυνος παράγοντας, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἐκπληρώσει τὴν ἀποστολὴ του ἀνάλογα πρὸς τοὺς κληρικούς, τοὺς κυρίως φορεῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργημάτων.⁶¹

Ὑπῆρξε πραγματικά μεγαλειῶδες, ὅ,τι ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐπέτυχε καὶ στὴν προσπάθεια αὐτὴ δηλαδή νὰ καταστήσει τοὺς λαϊκοὺς ἐνεργοὺς συμπαραστάτες καὶ βοηθοὺς στὴν διακυβέρνηση τῆς Ἐκκλησίας.⁶²

Τὸ ὑπεροχώτερο ὅμως παράδειγμα συνεργασίας ἐπισκόπου καὶ λαοῦ καὶ ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως ἀπετέλεσε ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅταν στὸν θρόνο αὐτῆς βρίσκονταν ὁ θεῖος Χρυσόστομος.⁶³

Πράγματι ἡ μεταξὺ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ λαοῦ ἐνότητα καὶ ἀμοιβαία ἀφοσίωση καὶ ἀγάπη ἐκδηλώθηκε μέ ἀπαράμιλλο τρόπο κυρίως κατὰ τίς κρισιμώτερες ὥρες τοῦ χρυσοστομικοῦ δράματος. Εἶναι ὑπέροχοι καὶ μεγάλης σημασίας γιὰ τὸ θέμα πού ἀναπτύσσουμε οἱ λόγοι τοὺς ὁποῖους ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀπηύθυνε πρὸς τὸ ποίμνιό του μετὰ τὴν ἐπάνοδό του ἀπὸ τὴν πρώτη ἐξορία.⁶⁴

⁶⁰ Εἰς Θεσ. ὁμιλ. 5, 4. PG 62, 492.

⁶¹ Γεν. ὁμιλ. 4, 1. PG 53, 40.

⁶² Εἰς τὸ ρητόν «εἶδον τὸν Κύριον...», ὁμιλ. 4, 1. PG 56, 120.

⁶³ Ὅμιλία πρὸς τῆς ἐξορίας, 3 PG 52, 430.

⁶⁴ Ἐπανελθόντος ἀπὸ τῆς ἐξορίας ...1-5 PG 52,443 ἐξ.

Ἀπό τήν σπουδαιότατη αὐτή περικοπή ἐμφαίνεται σαφέστατα, ὅτι οἱ λαϊκοὶ ἔχουν κληθεῖ ὅχι μόνο νὰ μεριμνοῦν περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ νὰ συμβάλλουν στήν διοίκηση σύμφωνα μέ τούς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικό, ὅτι σέ κρίσιμες στιγμές γιὰ τὸν βίο τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἀνάξιοι κληρικοὶ ἀνέτρεπαν τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους ἀκριβῶς κλήθηκαν νὰ προστατεύσουν καὶ νὰ ἐφαρμόσουν, οἱ λαϊκοὶ ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι διέσωσαν τὸ κινδυνεῦον σκάφος τῆς Ἐκκλησίας.⁶⁵ Τὸ λαμπρὸ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς μία ἀπό τίς πλέον χαρακτηριστικές σχετικές περιπτώσεις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Δὲν εἶναι συνεπῶς παράδοξο τὸ γεγονός, κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ μέγας Χρυσόστομος ἀπευθυνόμενος στὸ ὑπέροχο ποιμνιὸ τοῦ διεκήρυττε, ὅτι «χωρὶς ὑμῶν οὐδὲν ἐργάσομαι».

4. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ὑπευθύνου τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργημάτων.

Τὸ ἐκκλησιαστικὸ λειτούργημα εἶναι κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνο λειτούργημα. Ἡ ἀποκτώμενη ἱερατικὴ ιδιότητα μέ τὴν χειροτονία συνεπάγεται καὶ τὴν ἀνάληψη βαρύτατων εὐθυνῶν.⁶⁶ Ὅσον ὑψηλότερο εἶναι τὸ ἀξίωμα τόσο βαρύτερες εἶναι καὶ οἱ εὐθύνες.⁶⁷ Καμμία συνεπῶς ἀνεξέλεγκτη ἐξουσία ὑπάρχει στήν Ἐκκλησία, κανένα καθεστῶς ἀπολυταρχίας ἢ ἀσυδοσίας.⁶⁸

⁶⁵ Πρβλ. καὶ τὴν ἔκκληση τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου πρὸς τοὺς πιστοὺς τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ὁποία τοὺς καλεῖ νὰ συντελέσουν στήν ἀποκατάσταση τῆς διαταραχθείσης σ' αὐτὴ κανονικῆς τάξεως. (Περὶ τοῦ Μελετιανοῦ σχίσματος πρβλ. Βασ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, σελ. 184 ἐξ.). Πρβλ. εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 11, 6. PG 62, 88.

⁶⁶ Εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ τὰ μύρια τάλαντα...4. PG 51, 23. Πρβλ. Ἡσαΐαν, κεφ. 3, 6. PG 56, 48.

⁶⁷ Αὐτόθι.

⁶⁸ Ἄ Κορ. ὁμιλ. 10, 3. PG 61, 85.

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς λειτουργὸς πρέπει νὰ ἔχει βαθύτατη τὴν συναίσθηση ὅτι εἶναι φορέας ἀλλότριας ἐξουσίας τὴν ὁποία ὀφείλει μὲ φόβο καὶ τρόμο νὰ ἐκπληρώνει, ὡς πιστὸς οἰκονόμος καὶ διαχειριστής.⁶⁹

Προκαλεῖ δὲ στὸν ἱερὸ Χρυσόστομο τέτοια ἐντύπωση ἡ ἐλαφρότητα καὶ ἡ ἐπιπολαιότητα μὲ τὴν ὁποία οἱ περισσότεροι τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν ἐπωμίζονται τὸ ὑπεύθυνο τῆς ἱερωσύνης λειτουργήμα, ὥστε δίκαια νὰ διερωτᾶται, ἐὰν θὰ σωθεῖ κάποιος ἀπὸ αὐτούς.⁷⁰

Ἡ ἱεραρχία στὴν Ἐκκλησία ἔχει πολὺ μεγάλη ὑποχρέωση νὰ ἐνεργεῖ σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας παρέχοντας στοὺς ἀπλούς πιστοὺς τὸ παράδειγμα πρὸς μίμηση. Ἐὰν γενικῶς ἰσχύει αὐτό πού λέχθηκε ἀπὸ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο, ὅτι «*ἄρχοντες ἀρχόντων εἰσιν οἱ νόμοι*»⁷¹ ἰσχύει τοῦτο ἀκόμη περισσότερο γιὰ τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας⁷², τῶν ὁποίων οἱ θεμελιώδεις εἶναι τοῦ Θεοῦ δικαίου ("Jus divinum" (~ γιούς ντιβίνουμ)).

Ἡ παραμέληση τοῦ σπουδαιότατου αὐτοῦ καθήκοντος ἀπὸ τὴν ἱεραρχία τῆς ἀσκήσεως τοῦ λειτουργήματος κάποιου σύμφωνα μὲ τὸ νόμο συνεπάγεται καταστρεπτικὰ γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ τάξη ἀποτελέσματα.⁷³ Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος φρονεῖ, ὅτι εἶναι τόσο καταστρεπτικές οἱ συνέπειες ἀπὸ τοὺς παρανομοῦντες κληρικούς, ὥστε νὰ προτιμᾷ τὴν ἀναρχία ἀπὸ τὴν παρανομοῦσα ἀρχή.⁷⁴

Οἱ βαρύτερες εὐθύνες τῶν κληρικῶν ἀπὸ τίς ἀντίστοιχες τῶν λαϊκῶν συνεπάγονται καὶ βαρύτερες κυρώσεις.⁷⁵

⁶⁹ Ἀ Κορ. ὁμιλ. 10, 2. PG 61, 84. Πρβλ. Ἰωάν. ὁμιλ. 87, 4. PG 59, 472. Ἀ Κορ. ὁμιλ. 8, 1. PG 61, 69.

⁷⁰ Ἐβρ. ὁμιλ. 34, 1 PG 63, 233.

⁷¹ Γεν. λογ. 4, 1. PG 54, 597.

⁷² Πρβλ. Ἰωάν. Χρυσόστομου (;), εἰς τὸ ὅτι Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης...4, PG 56, 403 ἐξ.

⁷³ PG 62, 80.

⁷⁴ Ἐβρ. ὁμιλ. 34, 1. PG 63, 231.

⁷⁵ Ματθ. ὁμιλ. 76, 5. PG 58, 693. Πρβλ. εἰς ἀποστ. Πέτρον... λογ. PG 50, 726 ἐξ.

Ἡ εὐθύνη τῶν κληρικῶν καὶ οἱ ἀπειλούμενες κατ' αὐτῶν κυρώσεις ἀπὸ τὴν παράβαση τῶν νόμων δὲν περιορίζονται μόνον στὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν μέλλουσα ζωὴ, ἀλλὰ καὶ στὴν παρούσα ζωὴ ἐνώπιον τοῦ σώματος τῆς ἱεραρχίας, ἡ ὁποία μὲ τὴν συνεργία καὶ τοῦ λαοῦ ἔχει κληθεῖ στὴν ἐφαρμογὴ τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐπιβολὴ τῶν προβλεπομένων κυρώσεων κατὰ τῶν παρανομούντων κληρικῶν ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὄχι μόνον ἐπιβεβλημένη, ἀλλὰ καὶ ἀπολύτως ἀναγκαία γιὰ τὴν συγκράτηση τῆς κανονικῆς τάξεως στὴν Ἐκκλησία. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἔντονα διαμαρτύρεται ἐναντίον τῆς παραμελήσεως τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος ἀπὸ μέρους τῶν ἀρμοδίων.⁷⁶ Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος φρονεῖ ὅτι ἀρμόδιο ὄργανο πρὸς ἐκδίκηση τῶν κατηγοριῶν κατὰ τῶν κληρικῶν καὶ τίς κυρώσεις τους ἀπὸ τοὺς νόμους εἶναι τὸ σῶμα τῆς ἱεραρχίας, ὁ «*χορὸς τῶν ἱερέων*» καὶ ὄχι ἡ τάξη τῶν λαϊκῶν.⁷⁷ Ἡ συμβολὴ τῶν λαϊκῶν συνίσταται ἐν προκειμένῳ στὴν συμπαράστασή τους στὰ ἀρμόδια ὄργανα πρὸς ἐπιβολὴ τῶν νόμων τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι οἱ λαϊκοὶ θὰ τυφλώνονται ἐνώπιον τῶν παρεκτρεπομένων κληρικῶν, ἀλλὰ θὰ ὑπακούουν αὐτοὺς μὲ ὅποιο τρόπο καὶ ὅσο χρονικὸ διάστημα ἐνεργοῦν σύμφωνα τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας.⁷⁸

Ἡ κύρια προσπάθεια τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐν προκειμένῳ συνίσταται στὴν προστασία τοῦ ἱερατικοῦ λειτουργήματος καὶ ὄχι τῶν παρεκτρεπομένων κληρικῶν.⁷⁹

⁷⁶ Ψαλμ. 49, 7-8 PG 55, 252.

⁷⁷ Ἀκύλαν καὶ Πρίσκιλλαν ...λόγ. 2, 6 PG 51, 205.

⁷⁸ Ἐβρ. ὁμιλ. 34, 1 PG 63, 231.

⁷⁹ Πρβλ. Ἰωάν. ὁμιλ. 87, 4. PG 59, 472.

Ὅσο ὁ ὑπὸ κατηγορία κληρικὸς φέρει τὴν ἱερατικὴ ἰδιότητα ὑπόκειται μόνον στὰ ἐκκλησιαστικά δικαστήρια ἀπὸ τὴν στιγμή ὅμως πού μέ τὴν καθαίρεσή του ἀποβάλλει τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἀξίωμα, ὑπόκειται πλήρως στὴν κρίση τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων.⁸⁰

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ

⁸⁰ Κολ. ὁμιλ. 3, 5. PG 62, 323. Πρβλ. αὐτόθι στ. 324.